

Sveriges universitets-
och högskoleförbund

2026-03-02

Dnr SU-850-00XX-26

REK 2026:X FÖRSLAG

Förslag på nationella rekommendationer för lärosätenas användning av AI

Fastställt av SUHF den XX/XX 2026.

SUHF:s Arbetsgrupp för AI

Karin Axelsson, prorektor vid Linköpings universitet (ordförande)

Mats Cullhed, tidigare Uppsala universitet

Per-Henrik Holgersson, rektor vid Kungliga Musikhögskolan

Samuel Martinsson, Sveriges förenade studentkårer

Susanne Mirbt, chef för enheten för universitetspedagogik vid Uppsala universitet

Amy Loutfi, professor vid Örebro universitet

Jörg Pareigis, bibliotekschef vid Karlstads universitet

Peter Parnes, professor vid Luleå tekniska universitet

Linda Gerén, SUHF:s kansli

Högskolesektorns behov av ett gemensamt förhållningssätt till AI

Generativ AI är en kraftfull teknologi som påverkar alla samhällssektorer, och akademien är inget undantag. Tekniken används redan brett och förändrar i grunden förutsättningarna för utbildning och forskning, hur studenter lär sig, hur undervisning och examination sker, hur forskning bedrivs samt vilka färdigheter som kommer att krävas i ett framtida arbetsliv.

Balansgång mellan innovation och integritet

För högskolesektorn är det avgörande att säkerställa att studenter och anställda förstår och kan använda generativ AI på ett sätt som stärker både lärande och forskning, samtidigt som den akademiska integriteten värnas i en tid av snabba tekniksprång. Lärosätena måste därför förhålla sig till de nya möjligheter som tekniken medför, men samtidigt bibehålla de grundläggande kunskaper, färdigheter och värderingsförmågor som akademien står för. Det krävs strategier för att uppmuntra ändamålsenlig AI-användning samtidigt som man undviker vilseledande och oetisk användning.

Sektorns autonomi och juridiska krav

Behovet av ett gemensamt nationellt ställningstagande för högskolesektorn är inte bara pedagogiskt utan även strategiskt. Sektorn har ansvar att visa på ett samlat förhållningssätt till generativ AI och att armlängds avstånd kan hållas till en politisk diskurs gällande vad AI får, kan och ska användas till inom utbildning, forskning och administration. Att tydligt adressera riskerna ger sektorns rekommendationer ökad kredibilitet och visar på ett proaktivt ansvarstagande.

Därtill ställer nya regelverk, såsom AI-förordningen, konkreta krav på organisationer. Enligt förordningens paragraf 4 måste organisationer som tillhandahåller AI-system säkerställa att användarna har en AI-litteracitet som ger förståelse för riskerna med systemen. Detta understryker vikten av att lärosätena agerar samlat och systematiskt för att möta både lagkrav och utbildningsbehov.

Begreppsdefinitioner

För att skapa en enhetlig terminologi utgår dokumentet från följande definitioner av centrala begrepp:

- **AI (Artificiell Intelligens) & GenAI (Generativ AI):** I detta dokument refererar artificiell intelligens till mjukvara som kan användas för att utföra uppgifter vanligtvis förknippade med mänsklig tankeverksamhet, exempelvis resonering, problemlösning eller kreativt skapande. Generativ AI refererar till AI som kan generera exempelvis text, bilder, ljud eller programkod.
- **AI-litteracitet:** OECD:s definition och ramverk används för att beskriva den kompetens som krävs för att interagera med AI-system på ett säkert och effektivt sätt (se OECD:s ramverk: [New AI literacy framework](#)).

Framtagande av rekommendationerna

SUHF beslutade i december 2024 att starta en arbetsgrupp för AI. Uppdraget var i första hand att undersöka behovet av gemensamma nationella riktlinjer för lärosätena gällande användningen av AI. SUHF:s arbetsgrupp för AI utsågs för perioden 2025-01-01 – 2026-12-31, men kommer att avslutas tidigare om uppdraget är slutfört. Beslutet om att utse arbetsgruppen finns i bilaga 1.

Uppdrag och arbetssätt för Arbetsgruppen för AI

Arbetsgruppens uppdrag är att inventera de viktigaste riktlinjer eller motsvarande som finns vid lärosätena gällande hur (framför allt) generativ AI bör, får eller inte får användas i forskning och utbildning. Vidare ska gruppen överväga om rekommendationer eller riktlinjer för lärosätenas användning av AI behövs på nationell nivå. Om så bedöms vara fallet ska arbetsgruppen utarbeta förslag till sådana riktlinjer. I arbetet ingår att samråda med relevanta grupperingar inom SUHF.

Arbetsgruppen gjorde inledningsvis upp en plan för sitt arbete. Planen har reviderats på grund av det stora intresset för AI-frågor och den snabba utvecklingen inom området och lärosätenas engagemang i frågan. Under 2025 har arbetsgruppen bland annat genomfört följande aktiviteter:

Inventering av policydokument. Samtliga lärosäten tillfrågades i februari 2025, om lärosätet tagit fram någon AI-policy, riktlinjer eller andra vägledande dokument kring användning av AI i utbildning och forskning. En sammanställning av svaren visade på en stor spridning i hur man tagit sig an AI-frågan. Några få lärosäten hade tagit fram policydokument för hela lärosätet. Andra hade information på webben, i vissa fall endast för studenter och lärare (gällande utbildning och examination) och i andra fall för både studenter och samtliga anställda. En stor andel av lärosätena hade vid tidpunkten för inventeringen inga beslutade riktlinjer eller policydokument. Flera lärosäten svarade att de arbetar med frågan och senare under året har flera policys antagits.

Internationell omvärldsspaning. Omvärldsbevakningen genomfördes framför allt genom undersökningar av vad lärosäten utanför Sverige har publicerat på sina webbplatser. Även andra länders nationella samarbetsorgan, exempelvis rektorskonferenser, tillfrågades angående motsvarande nationella uppdrag. Några intressanta iakttagelser kring existerande rekommendationer gjordes i Finland, Storbritannien, Australien och Kanada.

Webbinarium. För att ta reda på hur övriga SUHF-grupper arbetar med att inkludera AI-frågan i sina uppdrag arrangerade arbetsgruppen en workshop den 30 september 2025. Målet var att under workshopen diskutera och undersöka hur vi tillsammans kan utforska AI för att bättre förstå dess inverkan på lärosätenas/expertgruppernas uppdrag och vårt gemensamma arbete inom SUHF. Arbetsgruppen önskade även genom workshopen undersöka hur andra grupperingar såg på behovet av nationella rekommendationer.

Möten med externa parter. Arbetsgruppen har fått flera förfrågningar med anledning av sitt uppdrag. Möten har bland annat genomförts med UKÄ, regeringens utredning om AI-förordningen och Vetenskapsrådet.

Rekommendation: Lärosätenas förhållningssätt till krav på AI-kunnighet och kompetenssäkring

Genom EU:s AI-förordning har kravet på digital kompetens inom högskolesektorn skärpts från att vara en strategisk målsättning till att bli ett lagstadgat krav. Enligt **artikel 4** (gällande från 2 februari 2025) är samtliga lärosäten skyldiga att vidta åtgärder för att säkerställa att personalen har tillräcklig så kallad *AI-kunnighet* (AI Literacy).

För att uppnå regelefterlevnad rekommenderas följande tolkning och tillämpning:

Omfattning: Bortom forskning och undervisning

Kravet omfattar all personal som hanterar driften eller användningen av AI-system i sin yrkesroll. Detta inkluderar inte enbart lärare och forskare, utan även **administrativ personal, handläggare och ledning** som använder AI-stöd i sina processer. Kompetensinsatserna ska dock anpassas efter personalens roll, tekniska förkunskaper och de specifika system som används.

Från att "erbjuda" till att "säkerställa"

Lagtextens krav på att säkerställa kompetens innebär att passiva åtgärder, såsom att enbart tillhandahålla frivilligt utbildningsmaterial på ett intranät, inte bedöms som tillräckliga. Lärosätena måste aktivt se till att berörd personal faktiskt tillgodogör sig kunskapen.

Krav på dokumentation och uppföljning

För att kunna påvisa regelefterlevnad vid en eventuell tillsyn krävs systematik. Lärosätena rekommenderas därför att:

- **Dokumentera genomförandet:** Upprätta register eller processer som visar att berörd personal har genomgått nödvändiga utbildningsinsatser.
- **Följa upp över tid:** Införa rutiner för att kontinuerligt uppdatera kompetensen i takt med teknikutvecklingen samt säkerställa att nyanställd personal (vid onboarding) omfattas av utbildningskravet.

Rekommendationer: Lärosätenas förhållningssätt till generativ AI

En övergripande utgångspunkt är att lärosätenas uppdrag bör vara vägledande i deras förhållningssätt till och användning av generativ AI. AI-användning bör därför vara människocentrerad och syfta till att underlätta och stödja uppgifter, inte tillåtas att kontrollera eller styra dem (se EUAs rapport: [*”Adopting AI that serves the needs and values of universities”*](#)).

1. Lärosätena ska stärka alla medarbetares och studenter AI-litteracitet

- Klargöra möjligheter och begränsningar med existerande AI-teknologi, inklusive risk för fel, bias och fabricerade svar ("hallucinationer").
- Ge grundläggande förståelse för hur generativ AI fungerar, vad som påverkar kvaliteten i resultaten och hur man granskar svar kritiskt.
- Belysa etiska aspekter av medarbetares AI-användning inom utbildning, forskning och administrativt arbete, inklusive frågor om transparens, ansvar, professionell hederlighet och integritet.
- Belysa etiska aspekter av studenter AI-användning under utbildningen och i det kommande arbetslivet, inklusive frågor om transparens, ansvar, professionell hederlighet och integritet.
- Stärka förmågan att bedöma kvaliteten i AI-stöd, särskilt i relation till källkritik, metod och ämnesmässig förståelse.

2. Lärosätena ska ge medarbetare och studenter förutsättningar för effektiv och ändamålsenlig AI-användning

- Säkerställa resurser och utbildning i AI-användning som svarar mot alla medarbetares behov, inklusive olika yrkesroller (lärare, forskare, doktorander, administrativ/teknisk personal, ledning).
- Säkerställa kompetensutveckling så att lärare har den kunskap om AI-användning som krävs för att kunna vägleda studenter kring användning, begränsningar och ansvar.
- Utveckla stödmaterial och praktiska exempel på hur AI kan användas i lärandeprocesser, exempelvis idéutveckling, språkstöd, strukturering och feedback.
- Stödja studentgrupper med särskilda behov i undervisningen genom AI-verktyg (till exempel för tillgänglighetsanpassning, språkstöd och funktionsnedsättningar), samtidigt som likvärdighet och integritet säkerställs.
- Tillse att ändamålsenliga organisatoriska stödstrukturer, exempelvis pedagogiskt stöd, IT-stöd och juridiskt stöd, finns för att möjliggöra ansvarsfull användning i praktiken.

3. Lärosätena ska säkerställa att alla medarbetare och studenter har tillgång till tillåtna AI-verktyg

- Säkerställa rättvis och lika tillgång till AI-verktyg för både medarbetare och studenter, så att ekonomiska eller organisatoriska hinder inte skapar ojämlikhet.

- Hantera licenser, betaltjänster och andra kostnader på ett transparent och långsiktigt hållbart sätt.
- Säkerställa att dataskydd och informationssäkerhet hanteras korrekt, särskilt för personuppgifter, känsliga data och forskningsdata.
- Säkerställa att alla studenter erbjuds möjlighet att lära sig använda de AI-verktyg som ingår i utbildningen, och att dessa integreras i relevanta kursmoment.
- Skapa rutiner för vilka verktyg som är godkända, hur de får användas samt hur förändringar kommuniceras när verktyg eller villkor uppdateras.

4. Lärosätena ska anpassa undervisning och examination så att etisk AI-användning säkerställs

- Genomlys hur befintliga examinationsformer och undervisningens pedagogiska upplägg påverkas av generativ AI och identifiera vilka lärandemål som påverkas mest.
- Besluta om och i sådana fall hur generativ AI får/kan/bör användas i olika undervisningsmoment. Vad som bedöms vara lämpliga anpassningar av undervisning och examination varierar mellan discipliner och utbildningskontexter, vilket gör det viktigt att ansvaret för dessa frågor delegeras till rätt nivå vid lärosätet.
- Säkerställa att studenter får tydlig information om vad som är tillåtet i den aktuella undervisningssituationen, inklusive hur AI-användning ska redovisas.
- Utveckla examinationsformer som främjar förståelse, resonemang och förmåga att tillämpa kunskap, snarare än enbart reproduktion av text eller fakta.
- Säkerställa rättssäker examination oavsett om generativ AI får användas eller inte, inklusive hantering av misstankar om otillåten användning och tydliga processer för prövning.
- Utveckla principer för när och hur AI-detektering kan användas, med insikt om begränsningar, rättssäkerhet och risk för falska positiva utslag.

5. Lärosätena ska säkerställa att vetenskaplig och konstnärlig kvalitet och förhållningssätt upprätthålls när AI-användning tillåts

- Ta fram tydliga och transparenta vägledningar för hur AI kan användas på ett sätt som bevarar kvalitet, integritet och upphovsrättsliga hänsyn.
- Betona betydelsen av kunskapssynen i en "AI-värld": vilken generisk kunskap som behövs, lärandestrategier, kritiskt tänkande, analytisk förmåga, kreativitet och omdöme.
- Säkerställa att AI används som stöd för process och reflektion snarare än som ersättning för eget arbete där konstnärligt, vetenskapligt eller metodiskt ansvar krävs.
- Skapa förutsättningar för studenter att öppet kunna ställa frågor om specifika användningsfall och diskutera utmaningar utan rädsla för bestraffning, samtidigt som ramarna är tydliga.

- Uppmuntra transparens kring AI-användning i skapande och forskning, exempelvis genom redovisning, versionshistorik eller metodavsnitt.

6. Lärosätena ska stärka ansvarsfull AI-användning i forskning och forskarutbildning

- Utarbeta riktlinjer för AI-användning i forskningsprocessen, inklusive litteratursökning, analysstöd, kodgenerering, skrivstöd och peer review-liknande aktiviteter.
- Säkerställa att forskningsetiska principer, dataskydd och informationssäkerhet upprätthålls när AI-verktyg används, särskilt vid hantering av känsliga data och personuppgifter.
- Klargöra ansvarsfördelning avseende resultat, tolkningar, slutsatser och eventuella felaktigheter när AI används som stöd.
- Stödja utveckling av god praxis för transparens och reproducerbarhet, inklusive hur AI-verktyg och promptar kan dokumenteras när de påverkar resultatet.
- Uppmärksamma frågor om upphovsrätt, datalicenser och träningsdata i relation till forskningsmaterial och publicering.

7. Lärosätena ska utveckla ändamålsenlig AI-användning inom administration och verksamhetsstöd

- Identifiera administrativa processer där AI kan bidra till ökad kvalitet, service och effektivitet utan att minska rättssäkerhet eller transparens.
- Säkerställa att AI-stöd i administration används med tydliga ansvarskedjor och att beslut som påverkar individer inte blir "svarta lådor".
- Säkerställa att medarbetare i verksamhetsstöd får kompetensutveckling och stöd för att kunna använda AI på ett säkert och ändamålsenligt sätt.
- Upprätta rutiner för informationsklassning och tydliga gränser för vilken typ av data som får hanteras i olika AI-tjänster.
- Utvärdera konsekvenser för arbetsmiljö och rollfördelning när AI införs, inklusive behov av förändringsledning och kompetensväxling.

8. Lärosätena ska följa utvecklingen av AI-teknologin i samhället samt dess tillämpningar inom akademien

- Lära av varandra inom sektorn genom att samla, dela och sprida goda exempel och erfarenheter.
- Bedriva kontinuerlig omvärldsanalys och utveckla samarbete med andra samhällsaktörer, exempelvis myndigheter, näringsliv och civilsamhälle.
- Förhålla sig till aktuella lagar och förordningar, inklusive GDPR, AI-förordningen (EU AI Act) och andra relevanta regelverk, samt klargöra ansvarsfrågor.
- Upprätta interna forum eller funktioner som kontinuerligt kan revidera riktlinjer och rekommendationer i takt med den snabba teknikutvecklingen.
- Säkerställa att lärosätet har en långsiktig strategi för AI som omfattar utbildning, forskning, samverkan och administration.

Hur rekommendationerna kan användas

För att dessa rekommendationer ska få reell effekt i sektorn krävs mer än att dokumentet fastställs; det krävs en aktiv strategi för hur rekommendationerna omsätts i praktiken. Nedan följer förslag på hur lärosäten kan arbeta med rekommendationerna för att möta såväl pedagogiska som organisatoriska utmaningar.

Från passiv läsning till aktiv självvärdering

Rekommendationerna bör inte ses som en statisk checklista utan som ett underlag för strategisk dialog. För att operationalisera innehållet föreslås att lärosätet adderar riktade reflektionsfrågor till sina interna processer. Dessa frågor syftar till att identifiera och hantera specifika utmaningar som är unika för respektive lärosäte eller disciplin. Genom att aktivt ställa frågor som "hur säkerställer vi likvärdig tillgång till verktyg?" eller "vilka examinationsformer riskerar att bli obsoleta?" tvingas organisationen bort från generella ställningstaganden mot konkreta åtgärder.

Våga experimentera

AI-teknik och AI-verktyg inbjuder till att experimentera med nya eller förnyade undervisningsformer och arbetssätt. Lärosätet förväntas använda AI på bästa sätt inom sin verksamhet. Därför är det avgörande att våga experimentera med AI utan att göra avkall på grundläggande akademiska färdigheter. En mycket viktig punkt är att resultaten från sådana experiment sprids och skapar erfarenhetsutbyte.

Systematiskt erfarenhetsutbyte – bortom "en underutnyttjad resursbank"

Att samla och sprida goda exempel är en ambition som funnits länge inom högskolesektorn, men erfarenheten visar att spridningen sällan blir så bred eller systematisk som önskat. Risken är överhängande att ännu en resursbank skapas som få hittar till eller använder.

För att undvika detta behöver lärosätena hitta nya former för kollegialt lärande som går bortom passiv lagring av information. Det handlar om att skapa forum där misslyckanden och framgångar kan diskuteras öppet, och där "goda exempel" analyseras kritiskt snarare än bara visas upp. Lärosätena behöver hitta sätt att skapa strukturer där delning av praxis blir ett integrerat inslag i det dagliga kvalitetsarbetet snarare än en sidoverksamhet.

Bryggan mellan forskning och praktik

Mängden forskning kring generativ AI i undervisning växer exponentiellt och rönen är ofta motsägelsefulla då fältet ännu är i sin linda. En central utmaning för lärosätena är att göra denna kunskap tillgänglig och begriplig för lärare och ledning.

Mekanismer för att systematiskt bevaka, sälla och syntetisera forskningsresultat behövs. Det räcker inte att enskilda entusiaster håller sig uppdaterade; lärosätena måste säkerställa att beslut om pedagogik och policy vilar på bästa tillgängliga vetenskapliga grund, även när utvecklingen sker snabbt.

Avslutning: Gamla frågor i nytt ljus

Utmaningarna kring kunskapsspridning och forskningsanknytning av undervisning är inte nya. Samma problematik har diskuterats i decennier. Skillnaden nu är kraften i den tekniska utvecklingen och den breda, snabbt växande användningen av generativ AI bland studenterna. Detta skapar ett tryck underifrån som gör det mer angeläget än någonsin att överge ineffektiva arbetssätt. Lärosätena har inte råd att låta bli att arbeta systematiskt med att kartlägga, analysera och diskutera den praxis som nu växer fram i realtid i våra verksamheter.